

BELGISCHE SENAAT**ZITTING 1989-1990**

16 MEI 1990

Voorstel van wet tot wijziging van artikel 54 van de wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens, gecoördineerd bij het besluit van de Regent van 31 december 1949

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR HET ONDERWIJS EN DE WETENSCHAP UITGEBRACHT
DOOR DE HEER VANDEKERCKHOVE

Het onderzoek van dit voorstel van wet heeft enige tijd en een drietal Commissievergaderingen gevergd.

De hoofdindienier beklemtoont in zijn inleiding dat het wetsvoorstel niets anders bedoelt dan een kleine historische anomalie weg te werken. Het artikel 54 van de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen:

1. Vaste leden: de heren Leemans, voorzitter; Antoine, Bayenet, Didden, Diegenant, Evrard, Garcia, Hasquin, Henneuse, mevr. Lieten-Croes, De heren Moureaux, Mouton, Noerens, mevr. Panneels-Van Baelen, de heren Saulmont, Seeuws, Swinnen, Taminiiaux, mevr. Tyberghien-Vandenbussche en de heer Vandekerckhove, rapporteur.

2. Plaatsvervangers: de heren Borremans, De Bondt en Delloy.

R. A 14689

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

606-1 (1988-1989) : Voorstel van wet.

606-2 (1988-1989) : Advies van de Raad van State.

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1989-1990**

16 MAI 1990

Proposition de loi modifiant l'article 54 des lois sur la collation des grades académiques et le programme des examens universitaires, coordonnées par l'arrêté du Régent du 31 décembre 1949

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE L'ENSEIGNEMENT
ET DE LA SCIENCE
PAR M. VANDEKERCKHOVE

L'examen de la présente proposition de loi a pris un certain temps et requis trois réunions de la Commission.

Le principal auteur de la proposition souligne dans son introduction qu'elle n'a d'autre objet que de réparer une légère anomalie historique. L'article 54 des lois coordonnées sur la collation des grades académiques et le programme des examens universitaires

Ont participé aux travaux de la Commission :

1. Membres effectifs: MM. Leemans, président; Antoine, Bayenet, Didden, Diegenant, Evrard, Garcia, Hasquin, Henneuse, Mme Lieten-Croes, MM. Moureaux, Mouton, Noerens, Mme Panneels-Van Baelen, MM. Saulmont, Seeuws, Swinnen, Taminiiaux, Mme Tyberghien-Vandenbussche et M. Vandekerckhove, rapporteur.

2. Membres suppléants: MM. Borremans, De Bondt et Delloy.

R. A 14689

Voir:

Documents du Sénat :

606-1 (1988-1989) : Proposition de loi.

606-2 (1988-1989) : Avis du Conseil d'Etat.

van de universitaire examens regelt de toegang tot een bestuursdienst van de Staat afzonderlijk voor de burgerlijk ingenieur, respectievelijk de landbouwkundig ingenieur en de ingenieur voor de scheikunde en de landbouwindustrieën. Het wetsvoorstel wil de tekst opnieuw formuleren zodat deze toegang voor alle bovengenoemde ingenieurs in één bepaling wordt geregeld.

De woorden «bestuursdienst van de Staat» werden niet gewijzigd omdat een wet van de centrale overheid niet kan slaan op de bevoegdheid van Gemeenschappen en Gewesten.

Hij beseft dat het om een beperkte verbetering gaat. De ruimere kwestie van de academische en vrije graden staat hier buiten. Doch regeringen hebben in het verleden reeds zo vaak verkondigd dat zij een ontwerp hierover «bijna klaar» hadden dat hij niet langer wenst te wachten om een beperkte verbetering voor te stellen.

De Staatssecretaris maakt drie bemerkingen.

1. Tegenover deze beperkte onderwijskundige verbetering neemt hij geen stelling.
2. Hij verkiest een ruim debat over het geheel van de kwestie der academische en vrije graden.
3. De regering wenst toch de gevolgen van het wetsvoorstel te onderzoeken, voor het Openbaar Ambt en voor de Financiën.

De indiener antwoordt op deze bemerkingen:

1. Hij voert geen enkele wettelijke graad in. Ingenieurs in staatsdienst, die dezelfde functie vervullen, worden op gelijke wijze bezoldigd. Financiële gevolgen kunnen er dus niet zijn. Als de Staatssecretaris dit natrekt, zal hij wel tot dezelfde bevinding komen.
2. Het gaat hier om mensen die een wetenschappelijk diploma van burgerlijk ingenieur verwerven via een «verkort programma». Het gaat om studenten burgerlijk ingenieur die reeds industrieel ingenieur zijn en die burgerlijk ingenieur worden na al de hiervoor nodige wettelijke stappen (wettelijke examens).

3. Zoals gezegd, is een directe geldelijke weerslag niet mogelijk wegens de reeds nu bestaande gelijke bezoldiging. Hoogstens zouden sommigen een enigszins beter betaalde loopbaan kunnen bereiken doordat voortaan op eenvormige wijze doorstroming zou mogelijk worden in grote administraties.

Een lid ziet dat het wetsvoorstel het onderscheid tussen wettelijke en academische graden verduidelijkt. Hij beaamt dat in de feiten niet altijd gelijkheid heerst waar ze zou moeten heersen. Dit wetsvoorstel stoot op een problematiek die al meer dan eens aange-

règle séparément l'accès à une administration de l'Etat, d'une part, pour les ingénieurs civils et, d'autre part, pour les ingénieurs agronomes et les ingénieurs chimistes et des industries agricoles. La proposition de loi vise à une nouvelle formulation du texte, afin que cet accès soit réglé par une disposition unique pour tous les ingénieurs susvisés.

Les mots «administration de l'Etat» n'ont pas été modifiés, parce qu'une loi du pouvoir central ne peut porter sur les compétences des Communautés et des Régions.

L'auteur de la proposition se rend compte qu'il s'agit d'une amélioration limitée, sans rapport avec le problème plus vaste des grades académiques et scientifiques. Mais les gouvernements ont déjà si souvent annoncé dans le passé qu'ils étaient sur le point de déposer un projet y afférent qu'il ne veut plus attendre avant de proposer cette amélioration limitée.

Le Sécrétaire d'Etat fait trois observations.

1. Il ne prend pas position à propos de cette amélioration didactique limitée.
2. Il préfère un large débat sur l'ensemble de la question des grades académiques et scientifiques.
3. Le Gouvernement désire malgré tout examiner les répercussions de la proposition de loi sur la Fonction publique et les Finances.

L'auteur répond à ces observations de la manière suivante :

1. La proposition ne crée aucun grade légal. Les ingénieurs qui remplissent la même fonction dans l'administration de l'Etat reçoivent une rémunération identique. Il ne peut donc y avoir de répercussions financières. Si le Sécrétaire d'Etat y réfléchit, il arrivera à la même conclusion.

2. Il s'agit ici de personnes qui obtiennent un diplôme scientifique d'ingénieur civil grâce à un programme abrégé. Ce sont des étudiants en génie civil qui sont déjà ingénieurs industriels et qui deviennent ingénieurs civils après avoir suivi toute la procédure légale que cela nécessite (examens légaux).

3. Comme on l'a dit, une incidence financière directe n'est pas possible, en raison de l'égalité de traitement déjà existante. Tout au plus certains pourraient-ils atteindre une carrière un peu mieux rémunérée, puisqu'un avancement uniforme deviendrait dorénavant possible dans les grandes administrations.

Un commissaire constate que la proposition de loi précise la distinction entre grades légaux et académiques. Il admet que dans les faits, il n'y a pas toujours égalité là où il le faudrait. La proposition en discussion se heurte à une problématique qui a déjà été abor-

boord werd, zonder ze ooit tot een oplossing te voeren. Hij voelt meer voor een algemene herziening van dit probleem.

De Voorzitter denkt dat het Arbitragehof er veel werk zou kunnen mee krijgen, vooral na 1992.

Een lid wordt argwanend wanneer hij vaststelt dat het wetsvoorstel slechts namens één enkele politieke groep wordt ingediend.

Het is hem onduidelijk of soms niet de Gemeenschappen op dit stuk bevoegd zijn. De universiteiten behoren nu toch tot hun bevoegdheid. Hij vindt het voorzichtig, hierover vooraf het advies te vragen van de V.L.I.R. en zijn Waalse tegenhanger.

Zodoende zou meteen de bevoegdheidsvraag kunnen opgeworpen worden.

Een ander lid steunt dit voorstel.

Hij is niet helemaal gerust in dit onschuldig uitzindend wetsvoorstel. Zou het echt niets veranderen aan de gelijkstelling tussen diploma en functie?

De indiener betoogt dat het niet is omdat regeringen nagelaten hebben, het grote probleem te regelen dat een wetsvoorstel niet een randprobleempje afzonderlijk zou mogen regelen.

Hij wijst er op dat de ingenieursverenigingen, die op principiële gelijkheid staan, zijn wetsvoorstel steunen.

Hij is er volstrekt zeker van dat het hier om een bevoegdheid van het Belgische Parlement gaat.

Hij verwijst naar het laatste lid van zijn «toelichting». Hij doet niets anders dan twee bestaande alinea's in één enkele samenvatten. Hij denkt er niet aan, burgerlijke en landbouwkundige ingenieurs dooreen te gooien met betrekking tot de door hen te vervullen functie.

Hij verklaart tenslotte geen bezwaar te hebben voor nader onderzoek van zijn voorstel door de Regering en door zijn collega's.

Een lid suggereert, ter gelegenheid van dit onderzoek om advies ook de vraag te stellen naar de grenzen van de bevoegdheid inzake «de minimale vereisten» tussen Staat en Gemeenschappen.

Een ander lid vraagt of het zo is dat landbouwingenieurs functies van burgerlijk ingenieur zouden kunnen waarnemen maar niet omgekeerd.

De indiener houdt vol dat het in de twee richtingen werkt. Men moet een onderscheid maken tussen de vereisten voor de intrede en de vereisten voor bevordering. Voor intrede laten alinea's 3 en 5 dit reeds toe. Nadien zal ook voor bevorderingen gelijkheid ontstaan.

dée plus d'une fois, sans jamais être résolue. L'intervenant est plutôt partisan d'une révision générale de ces problèmes.

Le Président croit que la Cour d'arbitrage pourrait souvent être sollicitée à ce propos, surtout après 1992.

Un membre se méfie en constatant que la proposition de loi n'est déposée qu'au nom d'un seul groupe politique.

Il se demande si les Communautés ne seraient peut-être pas compétentes en la matière. Après tout, les universités relèvent maintenant de leur compétence. Il trouve prudent de demander au préalable à ce sujet l'avis du V.L.I.R. et de son pendant francophone.

L'on pourrait ainsi soulever du même coup la question de la compétence.

Un autre membre appuie cette proposition.

Cette proposition de loi d'apparence anodine l'inquiète quelque peu. Ne changerait-elle vraiment rien à l'équivalence entre diplôme en fonction ?

L'auteur de la proposition fait valoir que ce n'est pas parce que des gouvernements ont négligé de régler le problème majeur qu'une proposition de loi ne pourrait pas régler séparément un problème marginal.

Il souligne que les associations d'ingénieurs, qui sont en principe sur un pied d'égalité, appuient sa proposition de loi.

Il est parfaitement sûr qu'il s'agit ici d'une compétence du Parlement belge.

Il renvoie au dernier alinéa de ses «développements». Il ne fait que fondre deux alinéas existants en un seul. Loin de lui l'idée d'emmêler les ingénieurs civils et agronomes sur le plan des fonctions qu'ils sont appelés à remplir.

Il déclare enfin ne pas s'opposer à ce que le Gouvernement et ses collègues approfondissent leur examen de sa proposition.

Un commissaire suggère, à l'occasion de cet examen à caractère consultatif, de poser également la question des limites des compétences en matière de «conditions minimales» entre l'Etat et les Communautés.

Un autre membre demande s'il est exact que les ingénieurs agronomes pourraient assumer des fonctions d'ingénieur civil, mais pas l'inverse.

L'auteur de la proposition maintient que le principe joue dans les deux sens. Il faut faire une distinction entre les conditions d'accès et les conditions de promotion. Pour l'accès, les alinéas 3 et 5 le permettent déjà. L'égalité se fera par la suite aussi pour les promotions.

Het andere lid verwacht van de Regering een tabel met aanduiding van de functies mitsgaders hun definitie in het statuut.

Het is het er in elk geval niet mee eens, dat de woorden «(bestuurddienst) van de Staat» ongewijzigd blijven. Hij zou ze vervangen door «publique». Volgens hem blijft de adaquatie functie-titel tot de bevoegdheid van de centrale overheid behoren, ook voor de ambtenarij van Gemeenschappen en Gewesten.

De indiener brengt hiertegen in dat deze kwestie al sedert 1980 en 1988 geregeld is en wel in de volgende zin: alle bestaande wetten waarin het woord «Staat» voorkomt, worden geacht «Gemeenschap» of «Gewest» te bedoelen, wanneer aan deze laatsten de bedoelde bevoegdheid inmiddels overgedragen werd. Hij wil deze samenhang niet storen.

Het lid stemt in met deze interpretatie voor zover zij op bestaande wetten worden toegepast, niet echter op nieuwe.

De Voorzitter besluit dat de Commissie wacht op het advies van de Regering.

Bij een tweede vergadering van de Commissie, wordt door de Voorzitter vastgesteld dat ondertussen weinig of niets is gebeurd. De antwoorden van de Regering en de gevraagde adviezen blijven uit. Hij suggereert dat aan de Voorzitter van de Senaat wordt gevraagd een advies in te winnen bij de Raad van State aangaande de bevoegdheid van de nationale wetgever ter zake.

Daarbuiten herinnert hij aan de achterliggende algemene problematiek: wat moet verstaan worden in de wetten op de staatshervorming van augustus 1988 onder «minimale vereisten» van diploma's, gezien dit punt niet is uitgeklaard bij de vroegere debatten? Slaat dit alleen op de doctoraten en licenties of zijn ook de kandidaturen inbegrepen? Er is het probleem van de wetenschappelijke graden, vooral in de humane wetenschappen; tenslotte is de huidige wet op de academische graden op vele punten zo uitvoerig en gedetailleerd, waardoor men meer dan de «minimale» vereisten behandelt en een aanpassing nodig is. Een en ander krijgt een dringend karakter in het vooruitzicht van 1992.

De indiener herhaalt dat de regeling van een kleiner probleem niet noodzakelijk afhankelijk moet gemaakt worden van de oplossing van de algemene problematiek.

Er wordt besloten:

1. de Voorzitter van de Senaat te vragen om een vraag tot advies bij de Raad van State in te dienen over het al of niet bevoegd zijn van de nationale wetgever in onderhavig geval;

Le préopinant attend du Gouvernement un tableau indiquant les fonctions, ainsi que leur définition dans le statut.

Il s'oppose en tout cas au maintien des mots «(administration) de l'Etat». Il les remplacerait par «publique». D'après lui, l'adéquation fonction-titre reste de la compétence du pouvoir central, même pour les fonctionnaires des Communautés et des Régions.

L'auteur lui objecte que cette question est réglée depuis 1980 et 1988 dans le sens suivant : toutes les lois existantes dans lesquelles figure le mot «Etat» sont censées viser la «Communauté» ou la «Région» si la compétence en question a entre-temps été transférée à ces dernières. Il ne veut pas perturber cette cohérence.

Son interlocuteur admet cette interprétation dans la mesure où elle est appliquée aux lois existantes, mais pas aux lois nouvelles.

Le Président conclut que la Commission attendra l'avis du Gouvernement.

Lors d'une deuxième réunion de la Commission, le Président constate qu'entre-temps, il ne s'est pas passé grand-chose, voire rien du tout. Les réponses du Gouvernement et les avis sollicités font défaut. Il suggère de demander au Président du Sénat de requérir l'avis du Conseil d'Etat concernant les compétences du législateur national en la matière.

Il rappelle par ailleurs le problème général sous-jacent : que faut-il entendre, dans les lois d'août 1988 sur la réforme de l'Etat, par «conditions minimales» des diplômes, étant donné que ce point n'a pas été élucidé lors des débats antérieurs ? Portent-elles uniquement sur les doctorats et les licences ou incluent-elles les candidatures ? Le problème des grades scientifiques se pose, surtout pour les sciences humaines ; enfin, la loi actuelle sur les grades académiques est tellement circonstanciée et détaillée sur de nombreux points que l'on règle plus que les conditions «minimales» et qu'une adaptation s'impose. Tout cela revêt un caractère urgent dans la perspective de 1992.

L'auteur répète que le règlement d'un problème mineur ne doit pas nécessairement être subordonné à la solution de l'ensemble des problèmes.

Il est décidé :

1. de demander au Président du Sénat d'adresser une demande d'avis au Conseil d'Etat sur la question de savoir si le législateur national est compétent ou non dans le cas présent;

2. een uitdrukkelijke wens aan de Regering over te maken om de wet op de academische graden, gezien het dringend wordend karakter hiervan, zo spoedig mogelijk in behandeling te nemen.

Een paar maanden later brengt de Raad van State het gevraagde advies uit. Het houdt in dat de wetgever wel degelijk bevoegd is voor dit wetsvoorstel.

Dan duurt het nog even vooraleer uitgemaakt is welke minister ter zake bevoegd is. Het blijkt die van Openbaar Ambt te zijn.

Deze verklaart tegen het wetsvoorstel geen bezwaar te hebben, ten gronde noch naar de vorm.

Stemming

Het enige artikel wordt aangenomen met 13 stemmen tegen 1.

Vertrouwen is geschenken aan de rapporteur.

De Rapporteur,
J.-R. VANDEKERCKHOVE.

De Voorzitter,
E. LEEMANS.

2. de transmettre au Gouvernement le souhait formel qu'il procède le plus rapidement possible à l'examen de la loi sur les grades académiques, vu son caractère urgent.

Quelques mois plus tard, le Conseil d'Etat émet l'avis demandé. Il en résulte que le législateur est bel et bien compétent pour la proposition de loi en discussion.

Il s'écoule encore un certain laps de temps avant que l'on puisse déterminer quel est le ministre compétent en la matière. Il s'avère qu'il s'agit du Ministre de la Fonction publique.

Celui-ci déclare n'avoir aucune objection de fond ni de forme à l'encontre de la proposition de loi.

. Vote

L'article unique a été adopté par 13 voix contre 1.

Confiance a été faite au rapporteur pour la rédaction du présent rapport.

Le Rapporteur,
J.-R. VANDEKERCKHOVE.

Le Président,
E. LEEMANS.